

Nationella minoriteter och minoritetsspråk

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk
Svensk författningssamling (SFS) 2009:724
Departement/myndighet: Kulturdepartementet

Bakgrund

År 2000 ratificerade Sverige Europarådets ramkonvention om skydd för de nationella minoriteterna (ramkonventionen) och den europeiska stadgan om landsdels eller minoritetsspråk (minoritetsspråks-konventionen)

I samband med detta infördes minoritetspolitiken som politikområde inom den svenska statsbudget

Kriterier för nationella minoriteter

Sveriges riksdag utgick från Europarådets konventioner

- där nämner man religion, språk, traditioner och kulturarv som viktiga delar av nationella minoriteters identitet

Regeringen kompletterade dessa kriterier med ett antal andra, och kom fram till att en grupp, för att räknas som nationell minoritet i Sverige, ska ha

- en uttalad samhörighet och en (till antalet i förhållande till resten av befolkningen) icke dominerande ställning i samhället
- en religiös, språklig, traditionell och /eller kulturell tillhörighet
- en vilja och en strävan att behålla sin identitet
- historiska och långvariga band med Sverige

Sveriges nationella minoriteter:

- judar
- romer
- samer (som också är ett urfolk)
- sverigefinnar
- tornedalingar

Sveriges nationella minoritetsspråk:

- jiddish
- romani chib
- samiska
- finska
- meänkieli
(alla varieteter)

Självidentifikationsprincipen

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk

- Trädde i kraft 1 januari 2010
- Lagen består av ett grundskydd och ett förstärkt skydd

Grundskydd

Gäller i hela landet och omfattar samtliga fem nationella minoriteter

- Förvaltningsmyndigheter ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter
- Skydda och främja de nationella minoritetsspråken
- Främja deras möjligheter att bibehålla och utveckla sin kultur i Sverige
- Särskilt främja barns utveckling av kulturell identitet och användning av sitt minoritetsspråk
- Ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteter

Förstärkt skydd

Gäller samiska, finska och meänkieli i de så kallade förvaltningsområdena (samt till viss del utanför förvaltningsområden)
Västerbottens läns landsting är förvaltningsområde för finska och samiska

- Enskilda har rätt att använda samiska och finska i skriftliga och muntliga kontakter med myndigheter
- Enskilda har rätt att få tillgång till äldreomsorg och förskola helt eller delvis på finska och samiska
- Enskilda har rätt att använda finska och samiska vid sina skriftliga kontakter med Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern, Försäkringskassan, Skatteverket och Diskrimineringsombudsmannen
- Statliga bidrag utgår till kommuner och landsting som är förvaltningsområde för ett eller flera språk

Översyn av lagen

Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik

-Delbetänkande, VLL 1559-2017

-Slutbetänkande, VLL 2523-2017

Regeringens proposition

Förändringar i lagen

Stor förändring för kommunerna (Förskola helt eller till väsentlig del på minoritetsspråken, Äldreomsorg helt eller till väsentlig del på minoritetsspråken samt kultur) Skollagen

Förändringar landsting/region

- Lite mer om ansvaret att informera om deras rättigheter och det allmännas ansvar, även statliga förvaltningsmyndigheter
- Samråda med minoriteterna (tidigare stod det representanter för minoriteterna), samråd genom att föra en strukturerad dialog med NM i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande
- Särskilt främja barns- och ungas möjligheter till inflytande i frågor som berör dem samt anpassa formerna för detta till deras förutsättningar
- Kommuner och landsting ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete, ska på begäran lämnas till den myndighet som har uppföljningsansvar
- Möjlighet till utträde från förvaltningsområde, synnerliga skäl

Vissa förändringar i domstolarna och statliga verk

Region Västerbotten

Åtgärder för alla fem nationella minoriteter

- Seminariedag om nationella minoriteter och minoritetsspråk i vården vid tre olika tillfällen
- Information om lagen på olika språk på VLLs hemsida, 1177 vårdguiden
- Broschyrställ och broschyrer ute på alla hälsocentraler i länet
- Information på intranätet och på lärande landsting
- Inflytande i Regionala kulturplanen i samråd med Region Västerbotten

Region Västerbotten

Nationella minoriteter, förstärkt skydd samer

- **Prioriterade områden**

- Den psykiska (och fysiska) ohälsan
- Kunskap om samers levnadsvillkor och hälsa, med början inom PV
- Stötta samiska ungdomars identitet
- Sprida kunskap om lagen

- **Åtgärder**

- Nationellt nätverkscentrum för samisk hälsa med NLL,VLL. Region J/H, Sametinget och nu också Region Dalarna, 3 årsprojekt initialt
- Köpt utbildningar MHFA (Mental help first aid) i flera omgångar till samerna
- Utbildningsinsatser på Primärvårdsdagar
- Statsbidrag till föreläsningar om identitet och olika projekt som stöder ungdomars identitet, ex sameskolan i Tärnaby, Lycksele mm.

Region Västerbotten

Nationella minoriteter-förstärkt skydd sverigefinnar

- **Prioriterade områden**

- Sprida kunskap om lagen
- Underlätta för sverigefinnar att kunna använda finska i vården
- Främja det finska språket och den finska kulturen

- **Åtgärder**

- Information till PV chef
- Information från semantix om tolk och tolkinsatser
- Statsbidrag till föreläsningar, seminariedagar mm för att främja det finska språket och den finska kulturen
- Översatt till finska och via föreningarna spridit landstingets broschyr